

DOM ZDRAVLJA METKOVIĆ

PROCEDURA ČIŠĆENJA I DEZINFEKCIJE RADNOG PROSTORA I POVRŠINA

PODRUČJE PRIMJENE

Dom zdravlja Metković u Metkoviću i Opuzenu(u dalnjem tekstu: Dom zdravlja)

PODJELE I POJMOS

- **Dekontaminacija** u širem značenju je postupak kojim se određena površina ili predmet oslobođaju štetnih mikroorganizama i tako čine sigurnim za daljnju upotrebu. Ovisno o namjeni objekta, dekontaminacija može podrazumijevati čišćenje, dezinfekciju i sterilizaciju.

U užem značenju i smislu u kom se pojma koristi u danjem tekstu označava postupak koji se primjenjuje u slučaju proljevanja i prskanja tjelesnih tekućina.

- **Čišćenje** podrazumijeva odstranjivanje nečistoće fizikalnim ili fizikalno-kemijskim putem

Osim vidljivog onečišćenja, čišćenjem se odstranjuje znatan dio mikroorganizama, te stvaraju preduvjeti za djelotvornu dezinfekciju.

- **Dezinfekcija** je postupak kojim se uništavaju mikroorganizmi do razine koja nije štetna za zdravlje. Može se ostvariti primjenom fizikalnih (toplina) ili kemijskih sredstava(dezinficijensi). Neki dezinficijensi uvjetuju prethodni postupak čišćenja, a neki ostvarujučišćenje i dezinfekciju u istom aktu.

Svi prostori i površine u prostorijama Doma zdravlja nisu jednako podložni kontaminaciji i nemaju jednak potenciju sudjelovanja u lancu prijenosa patogenih mikroorganizama.

Rizici ovise o namjeni prostora ili površine, geografskom smještaju i prostornoj orijentaciji.

Prostori Doma zdravlja se razlikuju s obzirom na vjerojatnost kontaminacije biološkom tvari i osjetljivosti bolesničke populacije koja u njima boravi.

Bez obzira na kategoriju rizika, Domu zdravlja možemo razlikovati dva zamišljena geografska prostor (zone prostor pacijenata bolesnika i prostor zdravstvene skrbi)

Prostor pacijenata (bolesnika) karakterizira opsežna kontaminacija bolesnikovim mikroorganizmima, a obuhvaća pacijenta (bolesnika), te površine i predmete s kojima je u direktnom kontaktu ili su u njegovoj neposrednoj okolini. Prostor zdravstvene skrbi podrazumijeva sve površine izvan bolesnikovog prostora, uključujući i prostore drugih pacijenata (bolesnika), a obilježava ga mješovita mikrobna kontaminacija porijekla velikog broja različitih osoba. Kako se navedeni prostori razlikuju po mikrobiološkoj kontaminaciji, važno je spriječiti prijenos mikroorganizama iz prostora zdravstvene skrbi u prostor pacijenata (bolesnika) i obratno, što se postiže pravovremenom higijenom ruku, ali i dezinfekcijom kontaktnih površina u navedenim prostorima odvajanjem pribora i poštivanjem redoslijeda čišćenja prostorija i površina unutar prostorije.

PODJELA POVRŠINA

Unutar svakog prostora se nalaze površine različite namjene. Osnovna podjela raščlanjuje medicinski inventar i kućne površine.

Medicinski inventar predstavljaju elementi namjenskog namještaja i opreme specifične za zdravstvene ustanove. Oni se koriste za pripremu i provedbu postupaka dijagnostike i liječenja i zdravstvene njege, te su izravno uključeni u zdravstvenu skrb zbog čega se izdvajaju kao posebna kategorija u pogledu zahtjeva za održavanjem higijene.

Kućne površine su površine samog objekta i nemajanskog namještaja, te su istovjetne površinama u prostoru bilo koje druge namjene, pa i kući. Sve kućne površine nisu jednako značajne u smislu vjerojatnosti da budu rezervoar patogenih mikroorganizama i da sudjeluju u lancu njihovog prijenosa, što u najvećoj mjeri ovisi o tome da li su u izravnom kontaktu s bolesnikom, ili u neizravnom kontaktu posredstvom ruku osoblja, bolesnika i posjetitelja vjerojatnost kontaminacije utječe i prostorna orientacija.

Kontaktne površine imaju najveći potencijal sudjelovanja u prijenosu mikroorganizama, jer su u izravnom kontaktu s bolesnikom i u njegovojo neposrednoj okolini (zona pacijenta/bolesnika), zbog namjene se često dodiruju rukama (kontaktne površine u zoni zdravstvene skrbi i sanitarnom čvoru).

Kontaktne površine u zoni pacijenta/bolesnika

- Stalak za infuziju
- Funkcijske tipke medicinskih uređaja

Kontaktne površine u zoni zdravstvene skrbi:

- Unutrašnja strana kvake
- Prekidač za svjetlo
- Telefon
- Stol
- Stolice
- Slavina

Kontaktne površine u sanitarnom čvoru:

- Unutrašnja strana kvake
- Prekidač za svjetlo
- Umivaonik i slavina
- Tipka ili ručka za puštanje vode
- Rukohvati
- WC daska

Interne vodoravne površine nisu u izravnom kontaktu s bolesnikom i ne dodiruju rukama, ali zbog vodoravne orijentacije su sklone kontaminaciji. Vodoravna orijentacija uvjetuje sedimentaciju laganih čestica iz zraka (prašine, tekstilnih vlakana i sl.). Na sedimentirane čestice se mogu vezati mikroorganizmi i ponovnim podizanjem zbog struje zraka, translocirati na druge površine i objekte. Podne površine su najniža točka prostora zbog čega je kontaminacija ovih površina česta. Čišćenjem, dezinfekcijom podnih površina smanjuje se ukupna količina kontaminacije u prostoru i sprječava rekontaminacija drugih površina.

Interne okomite površine nisu u kontaktu s bolesnikom i rukama osoblja, a zbog okomite orijentacije nisu sklone kontaminaciji u toku većine životnih ili radnih aktivnosti, te su zahtjevi za njihovim održavanjem najmanji.

METODE ČIŠĆENJA I DEZINFEKCIJE

Osnovne metode čišćenja i dezinfekcije površina su:

-Ručno čišćenje površina vodom i otopinama sredstava za čišćenje, te namjenskim krpama ili jednokratnim brisačima.

-Jednostupanjska dezinfekcija površina sredstvima za čišćenje i dezinfekciju, te namjenskim krpama ili jednokratnim brisačima.

Metode čišćenja i dezinfekcije za pojedine prostore definirani su planovima čišćenja i dezinfekcije.

SREDSTVA ZA DEZINFEKCIJU

Pri izboru sredstava za dezinfekciju kao minimalni uvjeti se traže sljedeće značajke proizvoda

- Sredstvo mora biti registrirano kao biocidno sredstvo,(odobrenje Ministarstva zdravstva)te kao medicinski proizvod ako se primjenjuje na elementima medicinskog inventara.
- Prednost se daje sredstvima koja ostvaruju istovremeno učinak čišćenja i dezinfekcije.
- Proizvođač mora priskrbiti dokaze antimikrobne djelotvornosti ispitane po priznatoj tehnologiji (EN norme), te podatke o sigurnosnim i tehničkim značajkama proizvoda (sigurnosno-tehnički list).
- Na prospektu sredstva mora biti naveden spektar djelovanja u ovisnosti o koncentraciji otopine potrebnom kontaktnom vremenu.
- Sredstvo mora biti testirane podnošljivosti na različitim materijalima. Mora biti omogućena primjena dozirane tehnike za pripremu djelatnih otopina
- Mora biti omogućena primjena dozirane tehnike za pripremu djelatnih otopina

PRIMJENA SREDSTAVA ZA DEZINFEKCIJU

Dezinficijensi mogu biti gotovi i spremni za primjenu i koncentrati od kojih je prije primjene potrebno pripremiti radnu otopinu. Radna otopina se priprema razrjeđivanjem koncentriranog sredstva vodom u omjerima propisanim u Planu dezinfekcije .Prilikom pripreme radne otopine dezinficijensa treba poštivati upute proizvođača na deklaraciji proizvoda.

- Za doziranje koncentrata koristiti tablicu za razrjeđivanje i radne upute proizvođača.
- Za pripremu se rabi vodovodna voda, maksimalne temperature do 40°C.
- Uvijek se dodaje dezinficijens u vodu.
- Radnu je otopinu potrebno zamijeniti čim se vidno onečisti ili zamuti.
- Za različite tipove površina koristiti odvojene radne otopine dezinficijensa ili eventualno istu otopinu uz strogo pridržavanje redoslijeda čišćenja i dezinfekcije.

OPREMA I PRIBOR:

Pribor i oprema su nužni za propisnu pripremu radnih otopina sredstava za čišćenje i dezinfekciju, djelotvornu provedbu postupka i prevenciju prijenosa mikroorganizama. između površina različite namjene.

Nužni elementi opreme su:

- Dozatori za koncentrirana sredstva ili mjerice za doziranje
- Raspršivači i boce za aplikaciju
- Posude za radne otopine sredstava ili spremnici za impregnaciju
- Kolica za posude, spremnike, pribor i potrošni materijal
- Ergonomski oblikovan pribor za čišćenje
- Namjenske krpe za brisanje podnih površina (mop)
- Namjenske krpe ili jednokratni brisači za kontaktne površine

Radi jednostavnije upotrebe i prevencije krizne kontaminacije poželjno je da su krpe kodirane bojom prema tipu površine za koje se primjenjuju. Ovisno o mogućnostima postoji nekoliko prihvatljivih rješenja:

PRIBOR

POVRŠINA

Vodootporne inertne površine (pod) a) Mop posude za sredstvo

Okomite inertne površine a) Namjenska krpa i posuda il boca sa sredstvom
b)Jednokratni brisač i posuda ili boca sa sredstvom
c) Plava krpa
d)Jednokratni brisač

Kontaktne površine u zoni zdravstvene skrbi

- a) Plava krpa
- b) Jednokratni brisač i posuda ili boca sa sredstvo

Površine u zoni pacijenata/bolesnika

- a) Plava krpa
- b) Jednokratni brisač i posuda ili boca sa sredstvom

Radne površine a) Jednokratni brisač i posuda ili boca sa sredstvom

Kontaktne površine u sanitarnom čvoru

- a) Crvena krpa
- b)Jednokratni brisač i posuda ili boca sa sredstvom

WC daska i vanjske površine školjke

- a) Crvena krpa
- b) Jednokratni brisač i posuda ili boca sa sredstvom

ODRŽAVANJE PRIBORA

Pribor se u toku postupka čišćenja i dezinfekcije i sam kontaminira mikroorganizmima, te je potrebno voditi računa o njegovom održavanju :

- Oprema i pribor za održavanje čistoće treba bit odijeljen za pojedine kategorije rizika
- Za prostore izolacije potrebno je osigurati pribor koji se upotrebljava samo unutar jedne izolacijske jedinice
- Za sanitarne prostorije koristi se poseban pribor ili se čiste istim priborom nakon provedenog čišćenja stacionarnog prostora.
- Krpe za kontaktne površine mijenjaju se za svaku ordinaciju i nakon toga odlažu u spremnik za pranje

- Jednokratni brisač se koristi unutar jedne ordinacije dok ostavlja vlažni trag, a nakon toga se baca i zamjeni novim
- Posude i boce za radne otopine sredstava nakon primjene treba oprati , posušiti i okrenut naopako

UČESTALOST

Prema zahtjevima u pogledu učestalosti provedbe, razlikujemo nekoliko pojmove:

- Dekontaminacija nakon prskanja iii prolijevanja tjelesnih tekućina ili izlučevina
- Redovno čišćenje i dezinfekcija
- Završno čišćenje i dezinfekcija
- Periodično čišćenje i dezinfekcija

Minimalni zahtjevi prema navedenim pojmovima podrazumijevaju

- Dekontaminacija se provodi odmah nakon kontaminacijskog incidenta.
- Redovno čišćenje ili dezinfekcija se provodi nakon svakog bolesnika a u toku primjene na istom bolesniku minimalno 1x na dan
- Završno čišćenje i dezinfekcija se provodi nakon odlaska bolesnika ili prestanka tretmana izolacije.
- Periodično čišćenje ili dezinfekcija se provodi u definiranim vremenskim intervalima.

Redovito (dnevno) čišćenje i dezinfekcija obuhvaća kontaktne površine u zoni bolesnika,kontaktne površine u zoni zdravstvene skrbi, kontaktne površine u sanitarnom čvoru,vodoravne inertne površine iznad razine poda (prozorska daska, otvorene police..) i pod.

Završno čišćenje i dezinfekcija osim površina koje se obuhvaćaju redovnim održavanjem,uključuje još i perive zidove, stropove ormara, vrata ormara, krila vrata i dovratnike.

Periodično čišćenje podrazumijeva pranje prozora i prozorskih okvira, čišćenje i dezinfekciju ventilacijskog sustava, dubinsko čišćenje podova.
Učestalost čišćenja i dezinfekcije za pojedine kategorije rizika, pojedine površine je propisana Planom čišćenja i dezinfekcije.

REDOŠLIJED ČIŠĆENJA I LI DEZINFEKCIJE

Za djelotvorno čišćenje i/ili dezinfekciju važno je poštivati redoslijed kako bi se izbjegla krizna kontaminacija u tok samog postupka. Redoslijed treba uskladit u pogledu redoslijeda prostorija koje će se čistiti ili dezinficirati unutar iste organizacijske jedinice, te u odnosu na površine unutar iste prostorije.

Unutar organizacijske jedinice redoslijedom se čiste i dezinficiraju:

- Ambulante, previjališta i ostale prostorije koje zahtijevaju viši stupanj čistoće
- Čekaonice
- Sanitarne prostorije
- Prostorije za nečisto

- Infektivne izolacije

Poželjno je da se čišćenje nabrojenih prostorija vremenski odjeli u dnevnom planu rada.

Unutar iste prostorije redoslijed aktivnosti ovisi o tome da li se provodi redovno (dnevno)završno čišćenje i dezinfekcija.

Redovno čišćenje i dezinfekcija

- Ukloniti otpad iz prostorije (komunalni, infektivni...)
- Prebrisati vodoravne površine iznad razine poda: stol, prozorska daska
- Prebrisati kontaktne površine u zoni zdravstvene skrbi: kvaka, prekidači za svjetlo, slavina, dozatori ,antiseptik
- Brisati kontaktne površine u zoni bolesnika: ormarić, stalak za infuziju, kontrolne tipke medicinskih uređaja, okvire ležajeva

Završno čišćenje i dezinfekcija

- Ukloniti otpad iz prostorije (komunalni, infektivni...)
- Brisati površine po principu odozgo prema dolje:

- stropovi (ako su perivi) - u smjeru pada svjetlosti
- zidovi (ako su perivi) - odozgo prema dolje
- inventar i okomite površine
- vodoravne površine iznad razine poda
- pod
- površine i dijelovi inventara koji su dodirivani u toku čišćenja - slavine, kvake, prekidači...

PROVEDBA POSTUPKA ČIŠĆENJA I DEZINFEKCIJE

DEKONTAMINACIJA u slučaju prolijevanja krvi, tjelesnih tekućina ili izlučevina

- Na grubo pokupiti tvar i odložiti u infektivni otpad
- Natopiti papirnati ubrus dezinficijensom i prekruti kontaminiranu zonu
- Ostaviti pokrivku na kontaminiranoj površini vremenski period preporučen od strane proizvođača dezinfekcijskog sredstva
- Ukloniti dekontaminacijsku pokrivku i odložiti u infektivni otpad
- Dezinficirati cijelu površinu počevši od nekontaminirane zone prema zoni kontaminacije

ČIŠĆENJE I DEZINFEKCIJA KONTAKTNIH POVRŠINA

Kontaktne površine se vlažno brišu krpom namočenom u otopinu sredstva za čišćenje i/ili dezinfekciju ili vlaže sredstvom pomoću raspršivača. Krpa se koristi unutar jedne prostorije uz poštivanje redoslijeda čišćenja prašina tako da se prvo brišu čišće površine i one na kojima se očekuje manja kontaminacija, a posljednje površine koje su onečišćene ili se zbog namjene očekuje značajnija kontaminacija.

Medicinski inventar

- Pri odabiru sredstava za čišćenje, dezinfekciju i njegu pridržavati se naputaka proizvođača
- opreme
 - Pri provedbi postupka slijediti upute navedene u priručniku za upotrebu uređaja
 - Strogo se pridržavati preporučenih mjera sigurnosti
 - Izbjegavati obilno vlaženje površina električnih ili elektroničkih uređaja
 - Ne nanositi sredstvo direktnim raspršivanjem na osjetljive površine
 - Sredstvo nanijeti na čisti materijal i njime prebrisati površinu

Površine u ordinaciji

- Manje površine temeljito prebrisati sa svih strana
- Veće površine brisati paralelnim linijama u obliku broja 8 uz preklapanje vlažnih rubova
Za 15-20%
- Izbjegavati kružne i cik-cak kretnje
- Mobilne površine odmaci od vertikalnih ploha kako bi svi rubovi bili dostupni
- Površine koje su fiksirane uz zid ili drugu okomitu plohu brisati u smjeru slobodnog ruba

Prilikom promjene površine presložiti krpu tako da se osigura da je svaka površina prebrisana čistom stranom brisača / krpe

Površine u sanitarnom čvoru

- Pustiti vodu u WC školjku, tako da se isperu zaostaci izlučevina
- Nanijeti sredstvo za sanitarije na rubove školjke, umivaonika i kade
- Temeljito prebrisati kontaktne površine sa svih strana
- Za svaku novu površinu upotrijebiti čistu stranu krpe/brisača

WC daska, poklopac i vanjska površina školjke brišu se krpom nakon drugih površina, a unutrašnja površina se čisti primjenom četke.

ČIŠĆENJE I DEZINFEKCIJA INERTNIH POVRŠINA (podovi, zidovi, ...)

Preporučljiva metoda je vlažno brisanje krpom (mopom) namočenim u radnu otopinu sredstva za čišćenje i/ili dezinfekciju. Krpa (mop) treba biti dosta vlažna da bi se osiguralo dovoljno vrijeme sušenja, tj. kontaktno vrijeme djelovanja sredstva. Minimalni volumen (faktor vlage) potreban za uspješno čišćenje i dezinfekciju je oko 10 ml/m².

Osnovna pravila koja treba slijediti prilikom brisanja podnih površina su:

- Brisanje se počinje od najudaljenije točke prostora i nastavlja prema izlazu
- Prvo se prebrišu uglovi prostorije i teško dostupna mjesta

Mobilne dijelove inventara treba tijekom postupka pomicati, tako da se prebriše cijela površina

- Ako postoje jače onečišćena područja, njih se briše zadnje
- Ako je površina na nekim dijelovima vlažna, briše se od suhih prema vlažnim zonama
- Laganim pokretima mop treba rotirati u obliku broja 8, tako da se krupnija nečistoća skuplja ispred njega
- Sakupljenu nečistoću treba pokupiti lopaticom
- Za osiguranje higijenske čistoće treba prebrisati čitavu površinu poda.

IZVRŠITELJI

Zaduženja pri održavanju higijene prostora prema kategorijama zaposlenika se određuje prema tipu površine i učestalosti provedbe:

Dekontaminaciju nakon prskanja il proljevanja krvi i drugih tjelesnih tvari provode djelatnici koji su se zatekli na mjestu kontaminacijskog incidenta. Nakon toga završno čišćenje počevši od nekontaminirane zone prema kontaminiranoj čisti nezdravstveni djelatnik u zdravstvenoj ustrojstvenoj jedinici (spremačica).

Redovitu dezinfekciju elemenata medicinskog inventara i radnih površina koje se upotrebljavaju tijekom dijagnostičkih i terapijskih postupaka provode izvršitelji zahvata uz nadzor zdravstvenog djelatnika

Redovito čišćenje i dezinfekciju svih površina, osim kontaktnih površina u zoni bolesnika na visoko rizičnim odjelima, provodi nezdravstveni djelatnik u zdravstvenoj ustrojstvenoj jedinici (spremačica).

- **Završno čišćenje** svih površina provodi nezdravstveni djelatnik u ustrojstvenoj jedinici (spremačica).
- **Završno čišćenje i dezinfekciju** elemenata medicinskog inventara provode zdravstveni djelatnici ili ne zdravstveni djelatnik u zdravstvenoj ustrojstvenoj jedinici (spremačica) uz nadzor zdravstvenog djelatnika
- **Periodična čišćenja** provodi nezdravstveni djelatnik u zdravstvenoj ustrojstvenoj jedinici (spremačica) ili vanjski servis.

ODGOVORNOSTI

Nezdravstveni djelatnik u zdravstvenoj ustrojstvenoj jedinici (spremačica), sukladno opisu poslova prema Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji radnih mesta odgovorni su za kvalitetno i pravovremeno izvršenje poslova iz svog djelokruga rada te poslova koje obavljaju po nalogu neposrednog rukovoditelja.

- Svi djelatnici su odgovorni za održavanje sigurnog i funkcionalnog prostora površina koje koriste u tijeku obavljanja poslova iz svog djelokruga rada.

- MJERE ZAŠTITE

Tijekom radnog procesa potrebno je spriječiti izlaganje djelatnika infektivnom materijalu, oštrim predmetima, te korozivnim ili toksičnim kemijskim sredstvima. U tu svrhu nužna je primjena sredstva osobne zaštite i provedba zaštitnih postupaka.

SREDSTVA OSOBNE ZAŠTITE

- Radno zaštitna odjeća (uniforma, prema potrebi pregače, ogrtači, navlake za obuću)
- Rukavice za domaćinstvo ili jednokratne
- Zaštitne naočale ili zaštita za lice kada se rukuje s koncentriranim sredstvima
- Maska kada se rabe dezinficijensi u prahu
-

ZAŠТИТНИ ПОСТУПЦИ

- Dodavati kemijsko sredstvo u vodu
- Rabiti hladnu tekuću vodu (<40°C) za razrjeđivanje kemijskih sredstava
- Ne miješati različita sredstva
- Oprati iiii dezinficirati ruke nakon skidanja rukavica
- Oprati ruke nakon rukovanja kemikalijama (bez obzira na korištenje rukavica)
- S kemijskim sredstvima postupati u skladu s oznakama upozorenja na deklaraciji proizvoda
 - Postupati prema uputama za postupanje s otpadom koji nastaje tijekom pružanja zdravstvene zaštite
 - Provoditi nadzor radnih aktivnosti i sigurnosti postupaka, te provoditi kontinuiranu edukaciju.

Kod zapošljavanja djelatnika provjeriti da li je provedena zakonom obvezna specifična predekspozicijska profilaksa (HBV cijepljenje), te ako je potrebno provesti revakcina istih

NADZORI

- Nakon završenog postupka čišćenja i dezinfekcije svakodnevno se vodi evidencija o vremenskim terminima provedbe postupka s potpisom djelatnika j i koji postupak provodi na previđenom obrascu.
- Nadzor se provodi: vizualnom inspekcijom prostora i površina, direktnom opservacijom postupka i primjenom namjenskih programa za nadzor procesa rada

Provedbu protokola čišćenja i dezinfekcije nadzirati će medicinska sestra u timu .

- Odjel hemodialize -provedbu protokola čišćenja i dezinfekcije nadzirati će odjeljna sestra odjela.

- Odjel rodilišta - provedbu protokola čišćenja i dezinfekcije nadzirati će medicinska sestra koja je taj dan po rasporedu rada u smjeni.
- Odjel fizikalne medicine i rehabilitacije(prostor fizikalne terapije) - provedbu protokola čišćenja i dezinfekcije nadzirati će kordinator fizioterapeuta .
- Odjel RTG /UZV dijagnostika- provedbu protokola čišćenja i dezinfekcije nadzirati će ing.medicinske radiologije koji taj dan po rasporedu rada radi u smjeni.
- Prostor patronaže - provedbu protokola čišćenja i dezinfekcije nadzirati će medicinske sestre koje rade u tom prostoru.

Prostor Uprave- provedbu protokola čišćenja i dezinfekcije nadzirati će voditelj odsjeka općih i kadrovskih poslova

Zaposlenici koji provode nadzor nad provedbom protokola čišćenja i dezinfekcije dužni su tromjesečno podnijeti pisano izvješće za provedbu istoga ravnatelju putem protokola.

- Svi djelatnici na poslovima čišćenja moraju proći edukacijski program.
- Edukacijski programi mogu se provoditi minimalno 1 x godišnje.

Edukacijski program čišćenja i dezinfekcije provodit će povjerenstvo iz ustanove imenovano odlukom ravnatelja.

- Prilog(obrazac čišćenja i dezinfekcije)

**KLASA:500-01/20-01-708
URBROJ:2148-02-20-1**

